

Met lef de kerk te lijf

Nieuwsbericht | 21-10-2021 | 14:46

Actueler kan haast niet. Terwijl de gasprijs tot zeg maar sublieme hoogte stijgt, presenteerden drie ontwerpteams op de Dutch Design Week op 20 oktober plannen om negen van de grootste kerken in Nederland te verduurzamen. Zij waren de finalisten van de Prijsvraag 'Sublieme schoonheid | Sublieme duurzaamheid', uitgeschreven door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en de Rijksbouwmeester.

Sublieme duurzaamheid behelst meer dan energetische oplossingen, opende Floris Alkemade, net rijksbouwmeester-af, de bijeenkomst: 'Verduurzaming gaat vaak over de technische vraag, maar het is ook een streven in sociale zin.' En in esthetische zin.

In de prijsvraag en dus ook op deze middag ging het nu eens niet over haalbaarheid, financieel of technisch, maar om inspiratie en 'verleiding en verlangen als drijfveer, want als mensen graag iets willen, speelt geld niet altijd een rol', aldus DDW-directeur Martijn Paulen in het debat.

Drie teams en negen grote kerken, verdeeld over drie thema's passeerden de revue. Elk team 'gooit een steen in de vijver' zag directeur Susan Lammers van de RCE. 'Ik hoop dat deze plannen die hemel en aarde, schoonheid en duurzaamheid koppelen straks toegepast kunnen worden, ook in dorpskerken.'

Beeld: Paul Voorham Bij de slotbijeenkomst van de prijsvraag Sublieme schoonheid | Sublieme duurzaamheid tijdens de Dutch Design Week.

Warme kleren

Voor het ontwerp van het team COUP. Urban Produces, buro Belén, De Groene Grachten i.s.m. Hylkema Erfgoed en Bartenbach, behorend bij het thema Binnenklimaat, geldt dat zeker. Hun zoektocht naar manieren om het binnenklimaat te veraangenamen heeft even mooie als simpele oplossingen opgeleverd: verwarm niet de kerk, maar verwarm de mensen. Bezoekers en kerk trekken warme kleren aan. Voor elke individuele bezoeker is er een isolatie-overgooier van vilt en wol, geïnspireerd op de kazuifels. En als meer mensen bijeen willen komen kunnen delen van de kerk gecompartmenteerd warm gehouden worden met grote tenten, of grafietgordijnen rondom kapelletjes bijvoorbeeld. En na afloop vouw je alles weer netjes en compact op. Een mooi samengaan van poëzie, techniek en schoonheid, complimenteerde moderator Tracy Metz. Al is het wel uitkijken met de kaarsen.

Regenwatergordijn

‘Spannend en gedurfd’, dacht Ellen Snoep, directeur van de Grote Kerk in Naarden toen ze de plannen voor het thema Energiekoppelingen zag. Maar zij schrok ook een beetje, want het team ABT en Obscura i.s.m. Lesia Topolnyk grijpt stevig in. Het bouwt naast elke kerk een nieuw paviljoen, dat ‘de kerken transformeert in een metabolische bron’. In dat paviljoen komen energiestromen samen en worden functies gecombineerd die een aanvulling kunnen zijn op wat de kerken ontberen. In Amsterdam met een regenwatergordijn van dak naar vloer in de Oude Kerk; in Naarden met zicht op de kunstwerken op het plafond van de Grote Kerk; en in Groningen als markering van de ingang van de Der Aa-kerk.

Groene oases

Team Braaksma en Roos Architecten B.V, Inside Outside, Antea Group B.V. i.s.m. Johanna van Doorn Cultuurhistorie en ruimtelijke kwaliteit keek naar nieuwe vormen van verbinding tussen kerk en omgeving en vond die in de aanleg van tuinen rondom de kerken. Zij transformeren de stenige omgeving van de kerken in groene oases, elk geïnspireerd op de vorm of historie van de kerk. Als een verbindende en uitnodigende toegang tot de kerk. Een verdiepte tuin in het ontbrekende middendeel van De Domkerk in Utrecht en radiale tuinen rondom de straalkapellen van de Sint Bavo in Haarlem. Ook bij de Sint Jan in Den Bosch zien de ontwerpers de tuin als een voortzetting van de ruimtelijke en emotionele ervaring buiten de kerk.

Op een ander been

De prijsvraag was uitdrukkelijk een exercitie in ‘dromen’, in ‘vrij denken’. En dus waren het deze middag de kerkbestuurders die het stevigst met de voeten op aarde stonden. In het debat ter afsluiting van de ochtend merkte de directeur van de Kerkrentmeesters van de Protestantse Kerk Nederland Jos Aarnoudse op dat de grote stadskerken in deze prijsvraag een redelijk tot goed verdienmodel hebben, terwijl veel kleinere kerken denken: hoe kom ik uit?’ ‘Kerkbesturen hebben geen idee wat er allemaal kan. Jullie zetten ons fantastisch op een ander been. Maar er is wel een vertaling nodig voor de bouw- en de kerkwereld. Het helpt als jullie communicatie als ontwerpers aansluit bij de wereld van kerkbesturen.’

Beeld: Paul Voorham Susan Lammers en Floris Alkemade reiken het magazine 'Sublieme schoonheid | Sublieme duurzaamheid' uit aan Ellen Snoep (Grote Kerk Naarden), Rutger Jans (Sint Jan Kathedraal Den Bosch) en Coby Zandbergen (Academiehuis Grote Kerk Zwolle).

Heb lef en zet een stap

Het plezier van de ontwerpteams was voelbaar en zichtbaar; denken over kerken inspireert. Ook jongere generaties voelen in de gebouwen een andere betekenislaag, al is die niet per se religieus van aard. Alkemade vatte de spirit van de prijsvraag samen in: 'Bezieling en verbeeldingskracht en wat eruit voortkomt maakt het leven de moeite waard.' Heb lef en zet een stap, net als de bouwers honderden jaren geleden deden. 'Want als zij destijds dachten "wat gaat ons dat kosten?", hadden we nu geen van de negen kerken gehad.'

Tijdens de bijeenkomst werd het magazine 'Sublieme Schoonheid | Sublieme Duurzaamheid' uitgedeeld. Daarin alle kerken en ontwerpen op een rij. Het magazine staat ook op onze website. [Bekijk het magazine.](#)

Bron: [Cultureel Erfgoed](#), 21 oktober 2021.